

กรุงเทพฯ อาจอยู่ในระดับราคาราว 6,000-8,000 เป็นต้น ทั้งนี้ในราคาที่ต่างกันอาจขึ้นกับช่วงเวลา
ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้มงวดหรือไม่ และวิธีนำส่งเสี่ยงมากน้อยอย่างไร นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายยังขึ้นอยู่กับ
กับวิธีเก็บเงินด้วย หากต้องคิดหนี้ไว้ก่อนก็จะคิดค่าใช้จ่ายทั้งหมดเป็นสองเท่า

- **สอง** การคิดค่าหัว เป็นธรรมเนียมที่การนำผู้หญิงหญิงส่งสถานบริการจะมีการคิดค่าหัวกับเจ้าของ
สถานบริการ นายหน้าหลายเจ้าจะคิดค่าหัวผู้หญิงไทยและต่างชาติเท่ากัน และในกรณีผู้หญิงสาว
บริสุทธิ์อาจจะราคาสูงขึ้นไปอีก ในหลายที่จะกำหนดค่าหัวของผู้หญิงนี้เหมือนเป็นเงินประกัน
หากผู้หญิงทำงานครบกำหนดเวลาที่ตกลงไว้ว่าจะเป็น 6 เดือนหรือ 1 ปี ผู้หญิงจะไม่ต้องจ่ายเงิน
เงินจำนวนนี้อีก
- **สาม** การเบิกเงินล่วงหน้าก่อนทำงาน นายหน้ามักเสนอเงินจำนวนนี้เป็นเครื่องล่อใจให้แก่ผู้หญิงที่
ต้องการทำงานเพื่อส่งเงินให้ครอบครัว แต่เงินจำนวนนี้จะจำกัดไว้ในระดับหนึ่งไม่ให้สูงเกินไปนัก
เพื่อในกรณีที่ผู้หญิงจะหนีหนี
- **สี่** การแบ่งส่วนจากรายได้ของผู้หญิง ในกรณีเครือข่ายชนิดที่มี ‘เอเยนต์’ คุม ผู้หญิงในกลุ่มนี้จะถูก
เอารัดเอาเปรียบมากที่สุด เนื่องจาก ‘เอ’ จะเป็นผู้รับรายได้แทนผู้หญิงและคิดบัญชีให้ในลักษณะ
แบ่งครึ่ง โดยปกติแล้วรายได้จากการบริการทางเพศของผู้หญิงจะต้องถูกแบ่งครึ่งระหว่างสถาน
บริการกับตัวผู้หญิงอยู่แล้ว เช่น ค่าตัวพนักงานอาบอบนวด 1,000 บาทต่อ 1 รอบ (2 ชั่วโมง) สถาน
บริการจะได้ไป 500 บาท นายหน้าจะได้ 250 บาท โดยที่ผู้หญิงจะได้เพียง 250 บาทเท่านั้น ทั้งนี้
ส่วนแบ่งจากรายได้ผู้หญิงอาจถือเป็นคนละส่วนกันกับหนี้ค่าหัวและค่าเดินทางทั้งหมดก็ได้ จึง
หมายความว่า ผู้หญิงจะต้องใช้รายได้ 250 บาทของตนแบ่งไปใช้หนี้อีกด้วย
- **ห้า** กระบวนการเก็บเงิน นายหน้าจะมีวิธีเก็บเงินต่างกันไปดังนี้ (ก) นายหน้าเบิกจากเจ้าของกิจการ
นายหน้าจะรับเงินก่อนไปและเจ้าของสถานบริการจะคิดหนี้กับตัวผู้หญิงเอง แต่ถ้าผู้หญิงหนีหนี
ในระยะ ‘ประกันค่าหัว’ คืออาจอยู่ในระยะ 6 เดือนหรือ 1 ปี เจ้าของจะพยายามเรียกเงินค่าหัวคืน
จากนายหน้า โดยนายหน้าอาจพยายามตามหนี้จำนวนนั้นคืนด้วยตัวเองทีหลัง (ข) เครือข่ายท้องถิ่น
ปลายทางจะคอยเรียกเก็บหนี้ ในสถานประกอบการใหญ่ นายหน้ามักต้องเป็นผู้เก็บหนี้ด้วยตัวเอง
โดยจะมีเครือข่ายอยู่ในบริเวณนั้นคอยควบคุมลูกหนี้มิให้หนี การเก็บหนี้ในลักษณะนี้มักจะคิด
บัญชีคูณจำนวนเงินเป็นสองเท่า
- **หก** การบริการเสริมหรือการหารายได้เสริมของนายหน้า ได้แก่ การรับกลับบ้าน การส่งเงินกลับ
บ้าน โดยให้ผู้หญิงส่งทางไปรษณีย์ไปยังที่อยู่ชายแดน หรือโอนเข้าบัญชีธนาคารของนายหน้า
และเครือข่ายจะจัดนำส่งเงินให้ถึงบ้านในถิ่นต้นทาง โดยจะหักเปอร์เซ็นต์ประมาณ 20%

5.2 ยุทธวิธีล่อและลวงให้ผู้หญิงทำงานโดยมิได้กระทำทารุณหรือบังคับ

สถานการณ์ในปัจจุบันเครือข่ายนายหน้าไม่นิยมใช้วิธีบังคับให้ค้าประเวณี หรือ กระทำทารุณ กักขัง เขียนติดจนกว่าจะยอมอย่างสมัยก่อน แต่หันมาใช้ระบบ ‘ไม้หุ้มนม’ คือล่อหลอกให้ค้าบริการ แทน วิธีการนี้ได้รับความนิยมมากแม้กระทั่งในกลุ่มนายหน้าทางใต้ซึ่งมีชื่อเสียงในความทารุณในการ หลอกบังคับผู้หญิงให้ค้าบริการทางเพศมาแล้ว เพราะวิธีการละมุนละม่อมนี้จะสามารถดึงดูดผู้หญิง อยู่ในธุรกิจการค้าบริการได้นานกว่า โดยเหนี่ยวนำแรงน้อยกว่ากันมาก วิธีการต่างๆ ในการตะล่อม ‘เพื่อ ล่อและลวง’ มีผลทางจิตวิทยาต่อผู้หญิงดังนี้

- **หนึ่ง ผู้หญิงไม่รู้สึกว่าตนเองถูก ‘หลอก’** เนื่องจากนายหน้ามักบอกข้อมูลจริงแม้จะไม่ครบถ้วน เช่น บอกว่าเป็นการทำงานในร้านอาหาร หรือสถานนวดแผนโบราณ ซึ่งนายหน้าก็พาไปยังสถานที่ดังกล่าวจริงๆ ร้านอาหารในที่นี้ก็มีร้านอาหารที่ผู้หญิงต้องติดเบอร์นั่งรอรับแขก หากเป็นร้านที่มีผู้หญิงเสิร์ฟซึ่งจะขายบริการหรือไม่ก็ได้ โดยที่ผู้หญิงจะมีรายได้หลักจากงานเสิร์ฟหรือนวดแต่เพียงเล็กน้อย บางครั้งผู้หญิงอาจได้รับทราบข้อมูลว่ามีการ ‘ขายตัว’ ในสถานที่ดังกล่าวว่าเป็นเพียงพฤติกรรมและการตัดสินใจส่วนตัวซึ่งเจ้าของจะไม่บังคับขู่เช็ดแต่อย่างใด ทั้งหมดนี้ก็ล้วนมิใช่การกล่าวเท็จทั้งสิ้น
- **สอง ผู้หญิงจะรู้สึกว่าการ ‘บังคับค้าบริการ’** เนื่องจากทั้งนายหน้าและเจ้าของสถานที่จะไม่เร่งรัดให้รู้สึกกดดัน เมื่อไม่มีความกดดันก็ไม่มีการต่อต้านหรือพยายามหลบหนี
- **สาม จากการเรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับสังคมแวดล้อม** ผู้หญิงจะเริ่มเคยชินและมองการขายบริการทางเพศเป็นเรื่องธรรมดามากขึ้นเรื่อยๆ การจะบรรลุเป้าหมายในการเก็บเงินก้อนหรือส่งให้ทางบ้าน ทำได้โดยแค่ทำตัวให้กลมกลืนกับสังคมรอบข้างเท่านั้น เจ้าของสถานบริการเพียงปล่อยให้ผู้หญิงอยู่ในสภาพดังกล่าวระยะหนึ่ง เพื่อนร่วมงานจะเป็นผู้ชักนำชี้แนะที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้หญิงมาก
- **สี่ สังคมในสถานบริการหลายๆแห่งจะไม่ยอมรับ ‘การขายบริการทางเพศตรงไปตรงมา’** แต่ใช้ระบบของการ ‘มีแฟน’ แทน ในสถานบริการบางแห่งการรับแขกของผู้หญิงจะต้องผ่านกระบวนการที่ฝ่ายชายจะต้องเข้าจีบหรือทาบตามเอง หญิงสาวจะค่อยๆ เริ่มยอมรับด้วยความภูมิใจเช่นเดียวกับหญิงในสังคมอื่นที่มีผู้ชายมาชอบพอ ที่สำคัญคือตัวเองเป็นผู้ตัดสินใจและมีสิทธิเลือก การรับแขกมักเริ่มจากคนเดียวที่สนิทใจด้วย ค่อยๆ รับเพิ่มมากขึ้นเมื่อเกิดความเคยชิน
- **ห้า แรงผลักดันสำคัญที่สุดที่ทำให้ผู้หญิงตกลงการขายบริการก็คือ หนีเงินจากค่าเดินทางที่สูงกว่าที่คิด** แม้นายหน้าจากชายแดนไทยอาจบอกตัวเลขที่แท้จริงแก่ผู้หญิง แต่ส่วนใหญ่แล้วแต่ละคนจะไม่สามารถคำนวณค่าใช้จ่ายส่วนตัวในประเทศไทยได้ว่ามากมายเพียงใด กว่าที่จะเข้าใจรายรับรายจ่ายดังกล่าว ผู้หญิงก็เริ่มถูกคุกคามเข้าสู่สังคมแวดล้อมได้อย่างนิ่มนวล และไม่มีใครอยากกลับบ้านไปไปมือเปล่า

อย่างไรก็ตาม มีผู้หญิงจำนวนหนึ่งที่ตกลงเต็มใจยอมรับอาชีพขายบริการทางเพศ ซึ่งอาจเป็นความตั้งใจมาแต่บ้านด้วยตัวเอง หรือการชักชวนของนายหน้า หรือเป็นการตัดสินใจเมื่อก้าวเข้าสู่ชายแดนที่ไม่มีทางเลือกอื่น บางคนก็อาจถูกชักชวนให้เปลี่ยนจากงานรายได้ต่ำอื่นๆ และมีผู้หญิงอีกจำนวนหนึ่งที่ย้อนกลับสู่อาชีพนี้ด้วยความตั้งใจของคนหลังจากที่หลุดพ้นออกมาจากระบวนการหลอกลวงบังคับ เนื่องจากไม่สามารถหาหนทางอื่นให้กับชีวิตตนเองได้ การตัดสินใจนี้หวนกลับมาทำงานบริการอีกครั้งหนึ่ง นับเป็นแบบแผนทั่วไปพบได้กับกลุ่มอดีตหญิงบริการไม่ว่าจะเป็นคนไทย ชาวเขา หรือชนกลุ่มน้อยก็ตาม ท้ายที่สุดแล้ว ไม่ว่านายหน้าจะมีวิธีการชักพาและนำค่าผู้หญิงสาวอย่างไรก็ตาม เมื่อถึงสถานที่ทำงานแล้ว สถานการณ์อาจดำเนินไปในทางดีขึ้นหรือเลวร้ายกว่าเดิมก็ได้ โดยนายหน้าจะไม่รับผิดชอบ ในรายได้ที่โชคคือแม้จะถูกหลอกลวงมา แต่สถานบริการที่รับซื้ออาจมิได้บังคับทุบตีและให้ค่าตอบแทนตามข้อตกลง ในทางกลับกันรายได้ที่เต็มใจมาอาจถูกนำส่งถึงที่โดยนายหน้ามิได้คดโกงไปจากที่ตกลงกันไว้ แต่สถานบริการที่ปลายทางก็อาจบังคับให้ผู้หญิงต้องทำงานหนัก ห้ามมิให้ปฏิเสธแขกแม้ในกรณีทารุณ หรืออาจกักขังให้ผู้หญิงต้องทำงานโดยไม่จ่ายค่าตอบแทนเลยก็ได้ ดังนั้นชะตากรรมของผู้หญิงขึ้นอยู่กับ การถูกส่งไปทำงานสถานบริการทางเพศรูปแบบใด ที่ไหน รายได้ที่จะได้รับเป็นอย่างไร ล้วนขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของนายหน้าทั้งสิ้น

กล่าวสรุปได้ว่า ไม่ว่าผู้หญิงจะยอมรับเงื่อนไขของเครือข่ายนายหน้า และเต็มใจทำงานในอาชีพที่ตนถูกนำส่งหรือไม่ก็ตาม ข้อเท็จจริงก็คือธุรกิจการค้าผู้หญิงเป็นกิจการที่ทำกำไรมหาศาล แม้ว่าผู้ค้าจะมีได้ 'โกง' หรือผิดข้อตกลงก่อนเริ่มการเดินทางก็ตาม และกำไรนี้เป็นส่วนแบ่งกันระหว่างกลุ่มธุรกิจและเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีเจ้าของสถานบริการทางเพศประเภทต่างๆ เป็นผู้ได้ประโยชน์ โดยตัวผู้หญิงเองนั้น หากไม่มีผลประโยชน์เป็นมัดเงินที่จะได้รับอยู่บ้างก็เป็นเพียงปลายแถวสุดท้าย

5.3 กระบวนการค้าหญิงข้ามชาติระดับภูมิภาค

ในที่นี้ขอเสนอตัวอย่างชัดเจนการค้าผู้หญิง ที่มีเครือข่ายกว้างไกลในระดับภูมิภาค ส่งทอดผู้หญิงผ่านถึง 4 ประเทศกว่าจะเข้าประเทศปลายทางเป็นลำดับสุดท้าย เริ่มจากเส้นทางขนส่งในประเทศพม่าสู่ประตูนำเข้าหลักทางภาคเหนือคือ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ลงไปถึงเส้นสายที่มีอยู่ในกรุงเทพฯ หาดใหญ่ มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และสิ้นสุดลงที่ได้หวัน จำนวนผู้หญิงสาวที่ถูกขนล่องครั้งนี้รวม 10 คน เป็นต่างชาติ 3 คน ทั้งหมดถูกจับที่ได้หวันยกเว้นคนหนึ่งที่ถูกจับที่มาเลเซียก่อน และถูกส่งกลับมาที่ประเทศไทย ในกลุ่มผู้หญิงสาวต่างชาติถูกดำเนินคดีด้วยข้อหาเดินทางเข้าและออกจากเมืองไทยอย่างผิดกฎหมาย และใช้เอกสารการเดินทางปลอม ศาลพิพากษาจำคุก 1 ปี ผู้เขียนและทีมวิจัยได้เข้าสัมภาษณ์หญิงต่างชาติทั้ง 3 คนในทัณฑสถานหญิง เมื่อเดือนกันยายน 2540 ต่อไปนี้เป็นคำให้การของผู้หญิงหนึ่งในสามคนนั้น เล่าเรื่องการเดินทางของเธอจากท่าจีเหล็กรวมเวลาประมาณสองสัปดาห์จึงถึงได้หวันเพียงคืนเดียวก็ถูกจับเข้าวันรุ่งขึ้น (กฤตยา อาชวนิจกุล 2541ก)

ทำให้การของเอ เอ หญิงชาวพม่าจากภาคย่างกุ้ง

ฉันกับมะโฉ่ทำงานอยู่ร้านอาหารเดียวกันที่ท่าชีเหล็ก เพื่อนคนตองจีที่ทำงานด้วยกันมาชวนให้ไปกรุงเทพฯ เขารู้จักผู้หญิงแม่สายที่จะพาเราไปได้ เขาติดต่อให้และนัดไว้ที่แม่สายแต่พอถึงเวลาคนตองจินั้นก็ไม่มา ผู้หญิงไทยใหญ่แม่สายที่มารอก็บอกว่าถึงเวลาต้องไปแล้ว คนตองจีค่อยไปเจอกันทีหลังก็ได้ คนแม่สายนี้เป็นไทยใหญ่ พุดพม่าได้ ไทยได้ เขาบอกเราว่าเขาจะไปรอที่กรุงเทพฯ ให้เรานั่งรถไปเชียงใหม่ก่อน แต่ฉันก็ไม่ได้เจอเขาอีกเลย ฉันนั่งรถกระบะไปกับมะโฉ่ 2 คนแล้วก็คนขับ ถึงเชียงใหม่เขาพาไปสนามบิน จัดการชี้ทางให้นั่งเครื่องบินมาเอง มีปัญหาอะไรก็คอยติดตามคนอื่นเอา

พอถึงกรุงเทพฯ ก็มีพี่เมียคนหนึ่งมารับ เขาจำได้เพราะเราใส่เสื้อผ้าที่จัดให้ และได้รับคำสั่งไว้ก่อนว่าเขาหน้าตาขึงแ่งตัวขึงแ่ง ผู้หญิงคนนี้พูดไทยใหญ่ได้ พุดพม่าได้แต่ไม่เก่งนัก เขาถามฉันว่ามีพี่น้องที่แม่สายหรือเปล่า กลัวว่าจะมาขังตามกลับ ฉันนึกว่าเขาจะพาไปทำงานแต่เขาพาไปที่บ้านใหญ่ๆ ที่มีลูกเล็กๆ เขาอยู่ด้วย วันรุ่งขึ้นเขามาถ่ายรูปบอกว่าจะทำพาสปอร์ต และบอกว่าเราต้องไปทำงานที่ได้หัววัน ทุกอย่างจัดการไว้เรียบร้อยแล้วจ่ายเงินไปเยอะแล้ว ทำงานที่ได้หัววันจะได้เงินเยอะ ใช้นี้หมดเร็ว เขายังไม่บอกวาค่าเดินทางทั้งหมดเท่าไร แต่บอกว่าพาสปอร์ตนี้ 2 แสน ฉันกับมะโฉ่ร้องไห้เพราะไม่อยากไปไกล กลัวตำรวจ กลัวต้องใช้หนี้เยอะ เขาพูดว่าถ้าร้องไห้ดัง ตำรวจจะมาจับ

หลังจากนั้น 3 วันเขาพาเราขึ้นเครื่องบินไปหาดใหญ่ พอถึงก็มีผู้ชายอีกคนหนึ่งมารับ สองพี่เมียนั้นไปที่อื่น ผู้ชายคนนี้พาเราไปบ้านที่มีผู้หญิงรออยู่อีก 8 คน รวมทั้ง 'แสง' คนไทยใหญ่ที่ติดคุกด้วยกันนี่ คนอื่นฉันคิดว่าเป็นคนไทย ไม่ได้คุยกันเพราะฉันพูดไทยไม่ได้ สามวันต่อมาพี่เมียนั้นก็เอาพาสปอร์ตมาให้ดู เป็นพาสปอร์ตไทยชื่อไทย แล้วเขาก็ให้เราแบ่งนั่งรถตู้ 2 คันข้ามไปมาเลเซีย คันหนึ่งมีแค่คนขับ ส่วนคันของฉันมีผู้ชายที่มารับเราถือพาสปอร์ตไปด้วย ผู้ชายคนนี้พุดพม่าไม่ได้ ฉันคิดว่าเขาเป็นคนไทย สองพี่เมียนั้นไปรอรับเราที่มาเลเซีย แล้วไปสิงคโปร์ จากสิงคโปร์ไปฟิลิปปินส์ เราแยกออกเป็นสามกลุ่ม กลุ่มของฉันไปถึงที่สุดท้ายมีผู้หญิงคนนั้นคุมไป เขาแยกกันคุมคนละกลุ่ม เราได้ถือพาสปอร์ตเวลาถูกตรวจเท่านั้น

พอถึงฟิลิปปินส์ ก็ปรากฏว่าเราเหลือกันแค่ 9 คนเพราะคนหนึ่งถูกจับที่สนามบินมาเลเซีย ที่ฟิลิปปินส์นี้มีห้องพัก เขาซื้ออาหารมาให้กิน ฉันเพิ่งรู้ว่าผู้หญิงคนหนึ่งฉันคิดว่าเป็นคนไทยมาตลอด มีพาสปอร์ตได้หัววันด้วย คนจีนนี้พุดพม่าและไทยใหญ่ได้ด้วย เขาเพิ่งมาพูดกับฉันที่นี่ เขาบอกว่าเคยทำงานที่ได้หัววันและจะเป็นคนนำเราไป และนายหน้าพี่เมียจะกลับไปก่อน เราต้องทิ้งข้าวของไว้ที่พักรวมๆ แล้วลงเรือเล็กไปได้หัววัน ใช้เวลา 3 วัน มีผู้ชายคนจีนมารับที่ทำเรือและพาไปบ้าน ผู้หญิงคนนั้นบอกว่าวันรุ่งขึ้นจะส่งเราไปทำงาน แต่ตอนเช้ามีตำรวจก็มา....

การขนส่งดังกล่าวนี้มีสิ่งที่น่าสนใจหลายประการคือ

- **หนึ่ง** การขนส่งระดับภูมิภาคนี้คงสถาปนาเครือข่ายมานานพอสมควร และการขนส่งผู้หญิงสาวลักษณะดังกล่าวคงมีการทำกันเป็นประจำ เพราะได้เคยมีรายงานการขนส่งดังกล่าวในรายงานอื่นๆ มาก่อน ดังตัวอย่างการส่งผู้หญิงและผู้หญิงไทยไปสิงคโปร์และญี่ปุ่น (มูลนิธิผู้หญิง 2539) และการเข้าช่วยผู้หญิงไทยที่ถูกกักขังในสถานบริการในประเทศมาเลเซียเมื่อกลางปี 2540 โดยความร่วมมือระหว่างตำรวจทั้งสองประเทศ แต่การขนส่งผู้หญิงสาวต่างชาติจากประเทศไทยไปยังประเทศที่สามด้วยวิธีการที่ซับซ้อน คงเพิ่งเกิดไม่นานนักราวประมาณปลายทศวรรษ 1980 นี้ ในปี 2537 ผู้เขียนเองได้เคยพบหญิงชาวเขาไร้สัญชาติจากประเทศไทย 4 คนในสถานกักกันประเทศได้หวัน
- **สอง** การขนส่งดังกล่าวนี้มีการวางแผนการเดินทางอย่างละเอียดรอบคอบ โดยการแบ่งกลุ่มเดินทางเป็นกลุ่มย่อยหลายกลุ่มเพื่อมิให้ผิดสังเกต ใช้พาหนะการเดินทางหลากหลายแบบ และต้องใช้เงินทุนสูงมาก ซึ่งเป็นภาพสะท้อนว่ากระบวนการค้ามนุษย์ (traffick in persons) ต้องเป็นธุรกิจที่ทำกำไรมหาศาลแน่นอน
- **สาม** เฉพาะกรณีการขนส่งผู้หญิงชาวเขาและชนกลุ่มน้อยทางเหนือของไทยไปได้หาวันนี้สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นเครือข่ายของกลุ่มจีนฮ่อหรือจีนก๊กมินตั๋งในประเทศไทยกับชาวไต้หวัน เพราะเป็นกลุ่มที่สามารถพูดได้หลายภาษา สามารถถือสัญชาติได้มากกว่าหนึ่งสัญชาติ และมีการลงทุนร่วมกันกับชาวไต้หวันในธุรกิจประเภทต่างๆ เช่น การค้าอัญมณี การท่องเที่ยว รวมถึงธุรกิจผิดกฎหมายคือ การค้ายาเสพติด และการค้ามนุษย์ สำหรับในกรณีตัวอย่างนี้ หนึ่งในกลุ่มนายหน้าชายแดนคือ ผู้หญิงจีนฮ่อในพื้นที่อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

การค้าหญิงข้ามชาติเป็นอาชญากรรมระหว่างประเทศที่สร้างกำไรมหาศาลให้แก่นายหน้าและผู้จัดหา หากคิดในแง่ของการลงทุน ตัวอย่าง เช่น เส้นทางค้าหญิงไทยสู่ประเทศญี่ปุ่น นายหน้าท้องถิ่นจะเสียค่าใช้จ่ายในการเตรียมเอกสาร ค่าเครื่องบิน ค่าที่พักและค่ากินอยู่ประมาณ 20,000-30,000 บาท แต่เมื่อสามารถส่งต่อตัวผู้หญิงถึงมือแหล่งรับปลายทางจะได้ค่าตอบแทนถึงหัวละ 200,000-300,000 บาท ซึ่งเป็นกำไรถึง 10 เท่าตัว และผู้ซื้อต้องตั้งราคาหนี้สินที่ผู้หญิงต้องจ่ายคืนสูงประมาณ 700,000 ถึง 1,000,000 บาท เป็นกำไรสูงกว่า 3 เท่าตัว นอกจากนั้นการเสี่ยงต่อการถูกจับก็น้อยกว่าการค้ายาเสพติด หรือ อาวุธ เพราะหากความผิดยังไม่เกิด หรือ แม้แต่เกิดแล้ว ก็ยากต่อการพิสูจน์ ในรายงานของผู้ตรวจการพิเศษของสหประชาชาติเมื่อปีพ.ศ. 2525 จึงระบุว่า การค้าหญิงสามารถทำรายได้ให้ผู้ค้าสูงกว่าการค้าอาวุธและยาเสพติด (มูลนิธิผู้หญิง 2540)

6. การคาดประมาณจำนวนหญิงบริการชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย

รายงานล่าสุดที่ทำการคาดประมาณจำนวนโสเภณีเด็กในประเทศไทย โดย กฤตยา อาชวนิจกุล (2541ข) ได้ทำการคาดประมาณจำนวนหญิงบริการที่เป็นชาวต่างชาติทั้งผู้ใหญ่และเด็กไว้ดังนี้

- การคาดประมาณจำนวนหญิงบริการชาวเขาและชนกลุ่มน้อย เป็นการคาดประมาณจำนวนหญิงบริการต่างชาติที่ทำงานค้าบริการทางเพศในประเทศไทย ซึ่งใช้วิธีตรงไปตรงมาคือ คาดประมาณว่าในแต่ละจังหวัดจะมีสัดส่วนของหญิงบริการข้ามชาติเท่าไร จากจำนวนหญิงบริการรวมในจังหวัดนั้นๆ ฐานตัวเลขสำหรับคาดประมาณมาจากการสำรวจสถานบริการทางเพศและผู้ให้บริการทางเพศปี 2540 ที่ดำเนินงานโดยกระทรวงสาธารณสุข

ผลการคาดประมาณได้จำนวนหญิงบริการชาวเขาและชนกลุ่มน้อยในปี 2540 รวม 18,248 คน หรือ คิดเป็น 20% ของจำนวนหญิงบริการรวมทั้งประเทศ 90,916 คน ในที่นี้ประเมินว่า 90% หรือ 16,423 คนมาจากประเทศลุ่มแม่น้ำโขงคือ พม่า ลาว เขมร เวียดนาม มณฑลยูนนานทางใต้ของจีน และชาวเขาที่ไร้สัญชาติตามรอยตะเข็บชายแดน ไทย-พม่า ที่เหลือเป็นหญิงต่างชาติมาจากประเทศอื่นๆ ในกลุ่มชาวเขาและชนกลุ่มน้อยทั้งในประเทศและจากประเทศเพื่อนบ้านในจำนวน 16,423 คนนี้คาดว่าป็นเด็กคืออายุน้อยกว่า 18 ปีประมาณ 30% หรือเท่ากับ 4,927 คน มีผู้เริ่มทำงานบริการทางเพศตั้งแต่ยังเป็นเด็ก 75% ของจำนวนรวมหรือเท่ากับ 12,317 คน

มีข้อควรคำนึงสำหรับการนำจำนวนหญิงบริการชาวเขาและชนกลุ่มน้อย ที่คาดประมาณได้ไปใช้อ้างอิงคือ หนึ่ง การคาดประมาณนี้เป็นการคาดประมาณ ณ ช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งในปี 2540 มิใช่ปริมาณจำนวนสะสม สอง การคาดประมาณนี้ยังขาดความสมบูรณ์ เนื่องจากยังไม่สามารถคำนวณอายุการทำงานเฉลี่ยของผู้หญิงข้ามชาติ เพราะยังไม่มีฐานข้อมูลที่เป็นแบบแผนหนักแน่นพอ ตัวเลขการคาดประมาณครั้งนี้เป็นตัวเลขขั้นต่ำ และถ้าคำนวณย้อนกลับว่ามีการนำเข้าผู้หญิงจากประเทศเพื่อนบ้านเริ่มเห็นชัดเจนตั้งแต่ปี 2533 (กฤตยา อาชวนิจกุล 2537, CPR 1996) โดยใช้ฐานตัวเลขอยู่ที่ประมาณปีละหนึ่งหมื่นคนสรุปได้ว่า

นับตั้งแต่ปี 2533-2540 มีเด็กสาวชาวเขาและชนกลุ่มน้อยตามถูกนำมาเข้าสู่ธุรกิจบริการทางเพศในประเทศไทยรวมแล้วไม่ต่ำกว่า 80,000 คน

- การคาดประมาณจำนวนโสเภณีแยกตามเพศและอายุ ตัวเลขการคาดประมาณในตารางที่ 2 นี้ใช้วิธีตรงไปตรงมาเช่นเดียวกันคือ มาจากการคาดประมาณจำนวนตัวเลขคกจในรายจังหวัด ตัวเลขคาดประมาณผู้ให้บริการทางเพศที่เป็นคนต่างชาติ และอัตราส่วนผู้ให้บริการที่เริ่มทำงานตั้งแต่อายุต่ำกว่า 18 ปี และอัตราส่วนผู้ที่เป็นเด็ก โดยทำการคาดประมาณแยกผู้ให้บริการที่เป็นคนไทยออกจากคนต่างชาติ ในการคาดประมาณจำนวนผู้ให้บริการชาย สำหรับคนไทยใช้อัตราส่วน 3.4% ตามที่กระทรวงสำรวจได้ และ 1% สำหรับคนต่างชาติตามการคาดประมาณจากประสบการณ์ผู้เขียนเอง

ตารางที่ 2: จำนวนผู้ให้บริการทางเพศคนไทยและคนต่างชาติแยกตามเพศ
จากการคาดประมาณ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง ในปีพุทธศักราช 2540

ผู้ให้บริการทางเพศ	คนไทย		คนต่างชาติ		รวม	
	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย
จำนวนรวมผู้ใหญ่และเด็ก	70,197	2,471	18,066	182	88,263	2,653
% ผู้เริ่มทำงานตั้งแต่ยังเด็ก	50%	75%	75%	75%	55%	75%
จำนวนผู้เริ่มทำงานตั้งแต่ยังเด็ก	35,099	1,853	13,550	137	48,649	1,990
รวมผู้เริ่มทำงานตั้งแต่ยังเด็ก	36,952		13,687		50,639	
% โสเภณีเด็ก	16%	50%	30%	50%	18.9%	50%
จำนวนโสเภณีเด็ก	11,232	1,236	5,419	91	16,651	1,327
รวมโสเภณีเด็ก	12,468		5,510		17,978	

ที่มา: กฤตยา อาชวนิจกุล 2541 ข ตารางที่ 3.

7. บทสรุป

เป็นที่น่าสังเกตว่างานวิจัยส่วนใหญ่ในเรื่องนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก มากกว่าการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม การศึกษาระดับหมู่บ้านจะเป็นการศึกษาถึงไปทางมานุษยวิทยา คือ เน้นการมีเข้าไปสังเกตการณ์ในชุมชนอย่างใกล้ชิด สัมภาษณ์ผู้รู้หลักถึงความเป็นมาของหมู่บ้านและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ชาวเขาออกไปค้าประเวณี และหรือการมีการค้าประเวณีในหมู่บ้านเอง โดยทำการสัมภาษณ์ระดับลึกกับหญิงชาวเขาที่เดินทางกลับมายังบ้านเกิดแล้ว แต่ภาพที่ขาดหายไปคือขบวนการชักนำหญิงชาวเขาไปค้าบริการ ซึ่งมีหัวใจใหญ่ของการวิจัย ในขณะที่งานวิจัยอีกชุดหนึ่งเกี่ยวกับหญิงต่างชาติชนกลุ่มน้อยมีวัตถุประสงค์สำคัญข้อหนึ่งคือ การศึกษาเครือข่ายของขบวนการค้าหญิง โดยเน้นการสัมภาษณ์ระดับลึกกับหญิงชนกลุ่มน้อยที่กำลังค้าบริการอยู่ในสถานบริการทางเพศในประเทศ

ไทย และแม้ว่ามีการศึกษาติดตามกลับไปยังบ้านเกิดของหญิงเหล่านี้บางราย เพื่อเข้าใจบริบทของสถานการณ์ในชุมชนต้นทาง แต่ก็ไม่ได้ภาพเชิงประวัติศาสตร์อย่างละเอียดอย่างงานชุดแรก กล่าวโดยรวมแล้วงานทั้งสองชุดนี้มีการเสริมข้ออ่อนข้อแข็งของกันและกันดี และให้ภาพต่อเนื่องของสถานการณ์ธุรกิจการค้าประเวณีในประเทศไทยในช่วงทศวรรษ 1990

8. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อค้นพบที่น่าเสนอข้างต้นมีข้อสรุปในสาระสำคัญและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐดังนี้คือ

- **หนึ่ง** ปริมาณของเครือข่ายขบวนการค้าหิงในประเทศไทยได้ก้าวเข้าไปในกลุ่มประชากรที่อ่อนด้อยและเปราะบางซึ่งคือชาวเขาและชนกลุ่มน้อยมากยิ่งขึ้น ความอ่อนด้อยของทั้งสองกลุ่มคือสภาพความรู้ไม่เท่าทันต่อกระแสบริโภคนิยมและกระบวนการล่อหลอกให้ค้าประเวณี แต่ความเปราะบางในชนกลุ่มน้อยจะมีมากกว่ากลุ่มชาวเขา เพราะส่วนใหญ่อยู่ในสภาพผู้เดินทางเข้าเมืองผิดกฎหมาย มีวัฒนธรรมและภาษาที่แตกต่าง โดยเฉพาะชนกลุ่มน้อยที่เดินทางมาจากประเทศพม่าซึ่งถูกผลักดันอย่างรุนแรงจากสภาพทางเศรษฐกิจและความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศ (พรสุข เกิดสว่าง และกฤตยา อาชวนิจกุล 2540) สำหรับชาวเขามีความเปราะบางจากสภาพถูกเลือกปฏิบัติจากรัฐ และขาดสิทธิไร้เสียงในการเข้าถึงบริการหลายด้าน นอกจากนี้รัฐไทยยังกังวลลึกๆเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ โดยมองชาวเขาว่า คือกลุ่มทำลายป่า ผลิตและค้ายาเสพติด ที่สำคัญคือความรู้สึกว่าชาวเขามีใช้ ‘ชาวเรา’
- **สอง** รากเหง้าหนึ่งของปัญหามาจากการที่รัฐไทยได้สมานานศีลรับการขยายตัวของกระแสบริโภคนิยมจากโลกทุนนิยมเสรีอย่างคึกคักมานานกว่า 3 ทศวรรษ และเผยแพร่ลัทธิบริโภคนิยมบูชาวัตถุผ่านสื่อสารมวลชนรูปแบบต่างๆ ทะลุไปสู่ทุกอณูของสังคมไทย และแน่นอนว่าได้ทะลุทะลวงไปถึงหมู่บ้านชาวเขาทั้งที่อยู่ตีนดอยหรืออยู่บนภูสูงที่ยากจะเดินไปถึงรวมทั้งแพร่ข้ามพรมแดนไปยังเมืองชายแดนรอบประเทศไทยด้วย ปัจจุบันลัทธิบริโภคนิยม กลายเป็นพลังหลักครอบงำการผลิตเพื่อกินและใช้อย่างเกินพอดีของคนส่วนน้อยในประเทศ และเอาประโยชน์จากกลุ่มคนที่อ่อนด้อยและเปราะบางในสังคม ตลาดการค้าการมณอันใหญ่โตในบ้านเรา จึงเป็นภาพชัดเจนภาพหนึ่งที่ฟ้องความผิดพลาดของรัฐไทยในเรื่องนี้ สิ่งทีพึงวิพากษ์ในที่นี้ก็คือ นโยบายของรัฐที่ไม่เพียงแต่จะเอื้ออำนวยต่อการดำรงอยู่ของตลาดการค้าการมณในบ้านเราเท่านั้น แต่ยังสนับสนุนทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการขยายตัวของตลาดด้วย
- **สาม** ข้อเท็จจริงจากหมู่บ้านชาวเขาบอกเราว่า โสภณิชาวเขาส่วนใหญ่คือ ผู้ที่เรียนสูงและฐานะดีกว่าเพื่อนชาวเขาในหมู่บ้านเดียวกัน เป็นนัยสะท้อนว่าระบบการศึกษาจากส่วนกลางที่ไปถึงชาวเขาเป็นการสร้างความอ่อนแอต่อผู้เรียนและต่อชุมชนเองมากขึ้น เพราะเนื้อหาไม่สัมพันธ์กับชีวิตจริงในชุมชน ขาดการให้ความเคารพต่อภูมิปัญญาของชาวเขา เท่ากับสอนให้ชาวเขาถูกละเมิด

- ตนเองทางอ้อม แนวทางเร่งด่วนในเรื่องนี้คือรัฐและตัวชุมชนชาวเขาเองต้องร่วมกันฟื้นฟูความเชื่อมั่นในภูมิปัญญาของชาวเขา ผ่านระบบการเรียนรู้และการศึกษาที่เป็นของชุมชน มีเนื้อหาของการเรียนรู้ที่ทำให้ชาวเขาภาคภูมิใจในเผ่าของตน ในขณะที่เดียวกันก็ต้องรู้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งจะเป็นพลังที่ช่วยป้องกันมิให้ผู้หญิงชาวเขาคงอยู่ในความครอบงำของลัทธิบริโภคนิยม และถูกดูดกลืนไปกับกระแสตลาดระบบ 'ไม้หุ้มนม' เข้าสู่วงจรการค้าประเวณีอย่างที่เป็นอยู่
- **สี่** รัฐไทยเคยตระหนักถึงปัญหาการล่อลวงเด็กไทยมาค้าบริการ และลงมือต่อสู้ปัญหาอย่างแข็งขันจนได้รับความสำเร็จระดับหนึ่ง ดังเห็นได้จากตัวเลขโสภณเด็กไทยที่ลดลง เมื่อปัญหานี้เคลื่อนตัวไปที่กลุ่มชาวเขาและชนกลุ่มน้อย รัฐไทยจึงควรสนใจปกป้องและเข้าร่วมแก้ปัญหาด้วย ปัจจุบันมีกฎหมายฉบับใหม่ที่มุ่งแก้ไขปัญหานี้โดยตรงคือ พระราชบัญญัติปรามการค้าประเวณี แก้ไขเปลี่ยนแปลงเมื่อ พ.ศ. 2539 และพระราชบัญญัติการค้าหญิงและเด็ก แก้ไขเปลี่ยนแปลงเมื่อ พ.ศ. 2540 การขึ้นทะเบียนการบังคับใช้กฎหมายฉบับใหม่ รวมทั้งกฎหมายอาญาเดิมที่มีอยู่แล้ว เป็นเรื่องเร่งด่วนลำดับต้นๆ ที่รัฐพึงพิจารณาดำเนินการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำจัดเครือข่ายการค้าหญิงและเด็ก ซึ่งคืออาชญากรรมชนิดหนึ่ง ต้องมีแผนดำเนินงานกวาดล้างกลุ่มเครือข่ายนายหน้าและคัดค่อนการนำเข้าอย่างต่อเนื่อง และลงโทษเจ้าหน้าที่รัฐ โดยเฉพาะตำรวจที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง พร้อมๆ กับการสะกัดนายหน้าต้นทางที่ขายผู้หญิง ไม่ว่าจะเป็นนายหน้าในหมู่บ้านชาวเขา หรือ นายหน้าที่ชายแดน
 - **ห้า** รัฐควรสนับสนุนการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานกับประเทศแหล่งต้นทาง เพื่อเผยแพร่ข่าวสารไปยังแหล่งต้นทาง และร่วมมือยุติขบวนการค้าเด็กและผู้หญิง และการให้ความช่วยเหลือต่อกลุ่มผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อเมื่อประสบปัญหา ไม่ว่าจะเป็นการต้องเผชิญต่อโรคหรือความรุนแรงต่างๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะต้องต่อสู้ปัญหาโดยลำพังอย่างโดดเดี่ยว รัฐควรร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชนสร้างศูนย์พักพิงเพื่อให้ความช่วยเหลือหญิงชนกลุ่มน้อยต่างชาติ ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือทางด้านกฎหมายในกรณีถูกทำร้ายทารุณ หรือล่วงละเมิดสิทธิต่างๆ
 - **หก** ในกรณีหญิงไร้สัญชาติและหญิงต่างชาติซึ่งเป็นผู้เสียหายจากขบวนการค้าหญิง และเป็นพยานสำคัญในการจับกุมลงโทษผู้ร่วมค้า แต่ในทางกฎหมายเข้าเมืองต้องดำเนินการส่งกลับเท่านั้น ในกรณีเช่นนี้ควรมีการทบทวนปรับปรุงกระบวนการอำนวยความยุติธรรมและขั้นตอนในด้านกฎหมาย มีหลักประกันให้ผู้เสียหายสามารถอยู่ในประเทศได้อย่างปลอดภัย จนกว่าการดำเนินคดีจะสิ้นสุดลง
 - **เจ็ด** ในภูมิภาคนี้ประเทศไทยเป็นประเทศปลายทางสำคัญที่สุด ในการส่งหญิงที่ถูกนำเข้ามาจากชายแดน ขณะเดียวกันก็เป็นประเทศส่งต่อผู้หญิงไปยังประเทศอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นมาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไน ใต้หวัน ญี่ปุ่น และประเทศยุโรปตะวันตกหลายประเทศ การค้าหญิงข้ามชาตินี้ มีเครือข่ายสำคัญเป็นของคนไทยเองร่วมกับเจ้าหน้าที่ไทยและเจ้าหน้าที่ของรัฐในประเทศอื่นด้วย โดยอาศัยการล่อลวงแดนไทยไปมาเป็นหลัก จึงสมควรอย่างยิ่งที่รัฐไทยต้องเป็นหัวหอกในการรณรงค์หลัก

ดันให้ประเทศในแถบลุ่มแม่น้ำโขง และในภูมิภาคอุษาคเนย์ (Southeast Asia) ตระหนักและเข้าใจว่าเรื่องนี้เป็นปัญหาในระดับภูมิภาค เพื่อสร้างความร่วมมือในการปราบปรามขบวนการค้ามนุษย์ข้ามชาติ และหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันกับนานาประเทศ ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับสากล

9. ข้อเสนอแนะประเด็นในการทำวิจัย

แม้ว่าจำนวนงานวิจัยที่เกี่ยวกับโสเภณีชาวเขาและชนกลุ่มน้อยโดยตรงจะมีจำนวนไม่มากนัก แต่ก็สามารถให้ภาพรวมที่น่าสนใจจำนวนมากดังกล่าวแล้ว นับเป็นภาพตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดในการประเมินสถานภาพองค์ความรู้เรื่องชาวเขาและการดำรงชีวิตของชาวเขาและชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยว่า ชุมชนชาวเขาและชนกลุ่มน้อยเป็นชุมชนที่เปราะบางและแสวงหาผลประโยชน์ได้ง่าย การจะศึกษาวิจัยการค้าหญิงชาวเขาและชนกลุ่มน้อยสู่ธุรกิจบริการทางเพศต่อไป คงจะไม่จำเป็นและไม่เป็นประโยชน์นัก ถ้ายังมุ่งเน้นไปที่ประเด็นสาเหตุของการมาค้าประเวณี เพราะคำตอบที่ได้จะไม่ต่างจากการศึกษาที่ผ่านมานัก ถ้าจะศึกษาควรศึกษาภาพรวมของขบวนการค้าหญิงในประเทศไทย ซึ่งรวมการค้าหญิงทั้งที่เป็นคนไทย ชาวเขา และชนกลุ่มน้อย โดยเน้นหนักไปที่ตัวขบวนการค้าและตลาดกามารมณ์ในบ้านเราที่สร้างความต้องการ (demand) ซื้องานบริการทางเพศ ที่สำคัญคือต้องวิเคราะห์กลุ่มผู้แสวงหาผลประโยชน์ และกระบวนการบังคับใช้กฎหมายว่ามีข้อปัญหาอย่างไรบ้าง ปัจจุบันมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงต่อเรื่องนี้อยู่ 2 ฉบับที่ปรับปรุงแก้ไขจากกฎหมายเก่า คือ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี 2539 และพระราชบัญญัติการค้าผู้หญิงและเด็ก 2540 รวมถึงการศึกษานโยบายรัฐโดยรวมตั้งแต่อดีต ซึ่งอาจย้อนไป 30 ปี หรือตั้งแต่ต้นยุคกรุงรัตนโกสินทร์ เพื่อ วิเคราะห์นโยบายที่กระตุ้นและสนับสนุนธุรกิจการค้าประเวณีทั้งทางตรงและทางอ้อมว่าเกิดขึ้นเพราะเหตุใด โดยกระบวนการอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กฤตยา อาชวนิจกุล. (2537). 'จับตาสถานการณ์การค้าเด็กหญิงในรอบสิบปี ในยุคนโยบายยุติปัญหาโสเภณีเด็กขึ้นหิ้งรัฐไทย' ใน NICS เขตปลอดโสเภณี ?, หน้า 229-267. เอกสารทางวิชาการ หมายเลข 184. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

- กฤตยา อาชวนิจกุล. บรรณาธิการ. (2541ก). *แรงงานอพยพจากประเทศพม่ากับผลกระทบต่อประเทศไทย*. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง 'แรงงานอพยพจากประเทศพม่า: ผลกระทบต่อประเทศไทยและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ'. จัดโดย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. โรงแรมเอสดีอเวนิว, 12 มีนาคม 2541.
- กฤตยา อาชวนิจกุล. (2541ข). *จำนวนโสเภณีเด็กไทยมีเท่าไรกันแน่*. รายงานเสนอต่อคณะทำงานสรุปจำนวนโสเภณีเด็ก กรมประชาสงเคราะห์.
- กฤตยา อาชวนิจกุล และพรสุข เกิดสว่าง (2540ก). *สถานะของชาวเขาและชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย*. เอกสารประกอบการสัมมนาระดับชาติเรื่อง 'ทางเลือกนโยบายการนำเข้าแรงงานข้ามชาติของประเทศไทย: การศึกษาข้อเท็จจริงจากกลุ่มผลประโยชน์ ข้อสำรวจกฎหมายและการวิเคราะห์ระบบการจัดการของรัฐ'. จัดโดย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. โรงแรมสยามซิตี้, วันที่ 26-28 พฤษภาคม 2540.
- กฤตยา อาชวนิจกุล และพรสุข เกิดสว่าง (2540ข). *เส้นทางแรงงานหญิงจากประเทศเพื่อนบ้านสู่ธุรกิจบริการทางเพศในประเทศไทย*. เอกสารประกอบการสัมมนาระดับชาติเรื่อง 'ทางเลือกนโยบายการนำเข้าแรงงานข้ามชาติของประเทศไทย: การศึกษาข้อเท็จจริงจากกลุ่มผลประโยชน์ ข้อสำรวจกฎหมายและการวิเคราะห์ระบบการจัดการของรัฐ'. จัดโดย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. โรงแรมสยามซิตี้, วันที่ 26-28 พฤษภาคม 2540.
- กฤตยา อาชวนิจกุล และวราภรณ์ แซ่มสนิท. (2538). *วัยรุ่นชายไทยกับการซื้อประเวณี*. ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. (2538). *ชาวเขา*. กรุงเทพฯ: แพรวพิทยา.
- ชยันต์ วรรณะภูติ. (2530). *'การศึกษาชนกลุ่มน้อยในล้านนา'* จดหมายข่าวด้านนาคติศึกษา. ปีที่ 2 ฉบับที่ 2.
- มูลนิธิผู้หญิง (2540). *รายงานผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการเรื่องการค้าหญิง*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิผู้หญิง.
- มงคล จันทร์บำรุง. (2538). *การใช้วัฒนธรรมชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาการค้าประเวณีของสตรีชาวเขาเผ่าเย้า*. เอกสารวิชาการหมายเลข 06-38-01 เชียงใหม่: สถาบันวิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.
- พรสุข เกิดสว่าง และกฤตยา อาชวนิจกุล (2540). *การละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศพม่า: จากผู้ลี้ภัยสู่แรงงานข้ามชาติ*. เอกสารประกอบการสัมมนาระดับชาติเรื่อง 'ทางเลือกนโยบายการนำเข้าแรงงานข้ามชาติของประเทศไทย: การศึกษาข้อเท็จจริงจากกลุ่มผลประโยชน์ ข้อสำรวจกฎหมายและการวิเคราะห์ระบบการจัดการของรัฐ'. จัดโดย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. โรงแรมสยามซิตี้, วันที่ 26-28 พฤษภาคม 2540.

- วรศักดิ์ มหัทธโนบล. (2539). การค้าประเวณีหญิงจีนในไทย. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สารภี ศิลา. (2538). วัฒนธรรมชุมชนกับการแก้ไขปัญหาการค้าประเวณีของหญิงชาวเขาเผ่ามูเซอ: กรณีความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยเอื้ออำนวยให้เกิดการค้าประเวณีกับวัฒนธรรมชุมชนและการแก้ไขปัญหา. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.
- สถาบันวิจัยชาวเขา. (2537). การค้าประเวณีของสตรีชาวเขา. เอกสารวิชาการหมายเลข 00-37-05 เชียงใหม่: สถาบันวิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.
- สนิท วงศ์ประเสริฐ. (2537). ทักษะที่มีต่อเฮโรอีน โสเภณี และแนวทางการฟื้นฟูจริยธรรม: ศึกษากรณีมูเซอ. เอกสารวิชาการหมายเลข 00-37-05 เชียงใหม่: สถาบันวิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.
- อิฐศักดิ์ ศรีสุโข. (2539). ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน: กรณีศึกษาในหมู่บ้านชาวเขาโดยการสร้างกระบวนการเรียนรู้. เอกสารวิชาการหมายเลข 04-39-01 เชียงใหม่: สถาบันวิจัยชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.

ภาษาอังกฤษ

- Archavanitkul, Kritaya. (1998). **Combating the Trafficking in Children and their Exploitation in Prostitution and Other Intolerable Forms of Child Labour in Maekong Basin Countries.** A regional research report submitted to IPEC/ILO.
- CPCR. (1996). **Case Study Report on Commercial Sexual Exploitation of Children in Thailand.** Unpublished Manuscript. Bangkok: CPCR.
- Global Alliance Against Trafficking in Women (GAATW), International Organisation for Migration (IOM), and Cambodian Women's Development Association (CWDA) (1997). **Cambodian and Vietnamese Sex workers along Thai-Cambodian Border.** GAATW's Unpublished Manuscript .
- He Zhixiong. (1998). **Combating the Trafficking in Children and their Exploitation in Prostitution and Other Intolerable Forms of Child Labour in Maekong Basin Countries: The Case of Yunnan Province, China.** A research report submitted to Institute for Population and Social Research, Mahidol University as part of the regional study supported by IPEC/ILO.
- Natpratan, Patcharobon et al. (1996). **Prevalence of HIV and HCR Antibodies among Commercial Sex Workers in Chiangmai.** A poster presentation at the Second Conference on AIDS in Asia and Pacific, Manila.

บทวิจารณ์

เรื่อง “โสเภณีชาวเขาและชนกลุ่มน้อย กับขบวนการค้าหญิงในประเทศไทยและข้ามชาติ”

โดย นายแพทย์วิชัย โชควิวัฒน์

ข้อจำกัด ผู้วิจารณ์มีข้อจำกัดในการวิจารณ์งานนี้ 2 ประการคือ

1. มีเวลาจำกัดมาก ทำให้ไม่สามารถค้นหาข้อมูลมาประกอบความเห็นต่าง ๆ ได้
2. ผู้วิจารณ์เรียนมาในสายวิทยาศาสตร์ แต่งานชิ้นนี้เป็นงานในสายสังคมศาสตร์

ข้อเด่นของรายงาน

โดยที่งานนี้เป็นงานที่ต้องนับว่ายากมาก เพราะเป็นการศึกษาเรื่องที่ผิดกฎหมาย ขอบเขตการศึกษาก็กว้างขวางและศึกษาได้ด้วยความยากลำบาก เนื่องจากไม่เพียงแต่ศึกษาในขอบเขตทั่วประเทศเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมไปยังประเทศใกล้เคียงหลายประเทศ รวมทั้งประเทศที่ห่างไกลออกไป เช่น รัสเซีย ภายในประเทศเองก็ศึกษาในกลุ่มประชากรชาวเขาซึ่งมีภาษาและวัฒนธรรมประเพณีแตกต่างกันหลากหลาย อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีข้อเด่นหลายประการ ได้แก่

1. ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องโสเภณีติดต่อกันมานานถึง 5 ปี และมีประสบการณ์ในพื้นที่ครอบคลุมถึง 30 จังหวัด

2. จากเอกสารอ้างอิงภาษาไทย 16 รายการ เป็นงานที่ผู้วิจัยเป็นผู้พิมพ์ชื่อแรกถึง 6 รายการ และชื่อรอง 1 รายการ เอกสารอ้างอิงภาษาอังกฤษ 7 รายการ ก็เป็นงานที่ผู้วิจัยเป็นผู้พิมพ์ชื่อแรก 2 รายการ และภาษาอังกฤษทั้ง 7 รายการนั้น เป็นรายการที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์ถึง 5 รายการ แสดงถึงความสามารถอันสูงยิ่งของผู้วิจัยในการเข้าถึงข้อมูลค้นคว้าต่าง ๆ อย่างดี

3. ผู้วิจัยเป็นนักวิจัยที่มีผลงานอย่างต่อเนื่อง มิใช่เป็นประเภท Banana Doctor ที่มีงานวิจัยคอนทำวิทยานิพนธ์หนเดียวแล้วเลิกเลย

ในแง่ของรายงาน มีจุดเด่น ดังนี้

1. มีการศึกษาทบทวนวรรณกรรม และนำมาสังเคราะห์ใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง และตรงประเด็น
2. เนื้อหาของเรื่องครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ค่อนข้างครบถ้วน และมีการแยกหัวข้อแต่ละตอนทำให้อ่านติดตามได้ง่ายขึ้น

โสเภณีชาวเขาและชนกลุ่มน้อยกับขบวนการค้าหญิงในประเทศไทยและข้ามชาติ

3. วิธีการนำเสนอค่อนข้างมีพลัง โดยผู้วิจัยมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปประเด็นต่าง ๆ ก่อนข้างชัดเจน

4. ผู้วิจัยมีการนำเสนออย่างกล้าหาญตรงไปตรงมา เห็นได้ชัดเจนจากการวิพากษ์วิจารณ์ ดำรวจ ว่าคือผู้มีผลประโยชน์โดยตรงจากธุรกิจค้าหญิง (หน้า 12,18) เป็นต้น

ข้อพึงพิจารณา

แม้รายงานชิ้นนี้จะจัดได้ว่า เป็นงานวิจัยที่ดีชิ้นหนึ่ง แต่มีข้อที่พึงพิจารณาบางประการ ดังนี้

1. ข้อจำกัดของผู้วิจัย : แม้ผู้วิจัยจะได้ศึกษาเรื่องโสเภณีเป็นเวลาติดต่อกันถึง 5 ปี และมีประสบการณ์ในพื้นที่ถึง 30 จังหวัด แต่ผู้วิจัยก็ได้ศึกษาเฉพาะเรื่องโสเภณีเท่านั้นและถ้าเทียบกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบางประเภทเช่น เจ้าหน้าที่กามโรค ซึ่งรับผิดชอบงานเกี่ยวกับโสเภณีโดยตรงติดต่อกันเป็นเวลานาน 20-30 ปี ในพื้นที่เดียว ผู้วิจัยอาจมีประสบการณ์บางอย่างน้อยกว่าเจ้าหน้าที่เหล่านั้น

2. วิธีการนำเสนอ : แม้ผู้วิจัยจะนำเสนอรายงานนี้ได้ค่อนข้างมีพลัง และสรุปประเด็นต่าง ๆ ก่อนข้างชัดเจน แต่น่าจะเป็นเพราะผู้วิจัยต้องการให้รายงานฉบับนี้ชวนอ่าน น่าติดตาม วิธีการนำเสนอจึงนอกจากจะค่อนข้างหวือหวาแล้วยังมีความคลุมเครืออยู่ในตัว กล่าวคือ

สำหรับรายงานทางวิชาการในสายวิทยาศาสตร์จะแยกหัวข้อการนำเสนอค่อนข้างชัดเจน ดังนี้

ก. บทนำและวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ข. วิธีการศึกษา

ค. ผลการศึกษา

ง. วิจารณ์หรืออภิปราย (discussion)

จ. สรุป

ฉ. ข้อเสนอแนะ

แต่รายงานฉบับนี้มีข้อแตกต่าง คือ

2.1.วัตถุประสงค์ ไปเขียนซ่อนไว้ในหัวข้อ “1.สถานการณ์ที่แปรเปลี่ยนของแหล่งนำค้าผู้หญิง” โดยไปอยู่ตอนท้ายของหัวข้อนี้นี้ว่า “รายงานฉบับนี้ นับเป็นความพยายามเบื้องต้น ที่จะรวมภาพการชักนำผู้หญิงชาวเขา และชนกลุ่มน้อยเข้าสู่ตลาดการค้ากามารมณ์ในประเทศไทยและนำส่งออกข้ามชาติไปยังประเทศอื่น ๆ”

2.2.วิธีการศึกษา ผู้วิจัยเขียนไว้ค่อนข้างชัดเจนว่าศึกษาอย่างไร ในหัวข้อ 2.1. แต่ทั้ง 4 วิธีก็เป็นการบอกรวม ๆ ผู้อ่านต้องไปค้นหาเอาเองว่า แต่ละเรื่องแต่ละตอนใช้วิธีอะไร ทำให้ยากในการประเมินความน่าเชื่อถือของผลการศึกษาแต่ละเรื่อง

2.3.ผลการศึกษา วิจารณ์ และสรุป ผู้วิจัยรวม 3 หัวข้อนี้ไว้ด้วยกัน จึงยากมากสำหรับผู้อ่านที่จะแยกแยะว่าส่วนใดเป็นผลการศึกษา ส่วนใดเป็นข้อวิจารณ์และส่วนใดเป็นข้อสรุป

โสเภณีชาวเขาและชนกลุ่มน้อยกับขบวนการค้าหญิงในประเทศไทยและข้ามชาติ

2.4. บทวิเคราะห์สังเขป ที่ผู้วิจัยนำเสนอ น่าจะเป็นข้อเสนอแนะ

อนึ่ง ข้อวิจารณ์ในส่วนนี้ ใช้เกณฑ์ของรายงานทางวิทยาศาสตร์เข้ามาจับ ในทางสังคมศาสตร์ อาจมีปทัสถานที่แตกต่างกันออกไปก็ได้

3. ทัศนคติในการนำเสนอ ผู้วิจารณ์มีความรู้สึก ว่า ผู้วิจัยมีอคติบางประการในการนำเสนอ ตัวอย่างเช่น

3.1. ทั้งที่ข้อมูลจากสถาบันวิจัยชาวเขาซึ่งสัมภาษณ์ผู้เคยไปค้าบริการทางเพศจำนวนถึง 554 คน มีอายุต่ำกว่า 15 ปี 26.5% (หน้า 3) แต่ผู้วิจัยกลับ “คาดว่า” ชาวเขา “เกือบทั้งหมดทำการค้าประเวณีตั้งแต่อายุน้อย” (หน้า 7) และในการคาดประมาณจำนวนโสเภณีเด็กต่างชาติก็ใช้ตัวเลขสูงถึง 75% ของโสเภณีทั้งหมด (หน้า 31)

3.2. ในการนำเสนอตัวเลขชาวเขาที่ออกไปทำงานนอกหมู่บ้าน 2,980 คนไปค้าประเวณี 21% และทำงานในร้านอาหารที่มีโอกาสถูกชักชวนให้ค้าประเวณี 7% แต่ไม่มีการนำเสนอตัวเลขชาวเขาที่มีทั้งหมดจากทั้ง 13 จังหวัด ซึ่งเป็นตัวหาร (denomination) ที่สำคัญอีกตัวหนึ่ง ผู้อ่านอาจรู้สึกได้ว่ามีชาวเขาหลงไปเป็นโสเภณีมากมายถึง 28%

3.3. เมื่อประมาณ พ.ศ.2535 นายตำรวจสันติบาลซึ่งได้รับแต่งตั้งจากสำนักนายกรัฐมนตรีให้เป็นประธานคณะทำงานศึกษาจำนวนโสเภณีในประเทศไทยได้นำข้อมูลจากการสำรวจสำมะโนโสเภณีของกระทรวงสาธารณสุขไปให้ตำรวจสันติบาลทั่วประเทศ (ซึ่งมีประจำอยู่ทุกจังหวัด) ตรวจสอบจากแหล่งต่าง ๆ พบว่าสถานบริการบางแห่งเลิกกิจการบางแห่งเปิดใหม่ เนื่องจากช่วงเวลาเหลื่อมกัน 1 ปี แต่จำนวนโสเภณีโดยรวมทั่วประเทศที่สำรวจได้โดยตำรวจสันติบาลกับของกระทรวงสาธารณสุขใกล้เคียงกันมาก การที่ผู้วิจัยสรุปว่า ข้อมูลของกระทรวงสาธารณสุขมีการตกจกถึง 30.3% จึงน่าสงสัย

4. ข้อคิดเห็นต่อข้อสรุปบางประการ ผู้วิจารณ์ขอเสนอข้อคิดเห็นต่อข้อสรุปบางข้อของผู้วิจัย ดังนี้

4.1. ผู้วิจัยเสนอว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้โสเภณีเด็กไทยน้อยลงมาก เพราะถิ่นต้นทางของแหล่งนำส่งเด็กสาวเข้าสู่สถานบริการทางเพศ ได้เลื่อนไหลจากในประเทศไปสู่ชายแดน และแผ่ลึกเข้าไปในประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้นเรื่อย ๆ (หน้า 1) ผู้วิจารณ์มีความเห็นในทางกลับกันว่า เพราะหาเด็กไทยไปเป็นโสเภณียาก ขบวนการค้าหญิงจึงต้องไปหาแหล่งใหม่

4.2. ผู้วิจัยสรุปว่า เด็กสาวต่างชาติเข้าสู่สถานบริการทางเพศมากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะหญิงต่างชาติจะไม่โกงหรือหนีหนี เพราะห่วยอ่อน และผู้หญิงต่างชาติหาง่ายขึ้นเรื่อย ๆ (หน้า 13) ผู้วิจารณ์เห็นว่าหญิงต่างชาติไม่โกงหรือหนีหนี เพราะหนีได้ยากมากกว่าเพราะห่วยอ่อน และผู้หญิงต่างชาติหาได้ง่ายขึ้น เพราะขบวนการค้าหญิงมีประสบการณ์มากขึ้น เข้มแข็งขึ้น

โสภณชาวเขาและชนกลุ่มน้อยกับขบวนการค้าหญิงในประเทศไทยและข้ามชาติ

4.3.จากการศึกษา ข้อมูลระดับหมู่บ้านที่พบว่า หญิงบริการชาวเขาส่วนใหญ่โดยเฉลี่ยแล้วจะมีการศึกษาโดยเปรียบเทียบแล้วสูงกว่าและมีฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่าชาวเขาคนอื่น ๆ ในหมู่บ้านเดียวกัน (หน้า 7) ข้อมูลนี้ก่อนจะสรุป ควรตรวจสอบว่าศึกษาจากประชากรชาวเขาจำนวนเท่าไร อย่างไร

4.4.หัวข้อ 6 เป็นเรื่องของชาวเขาและชนกลุ่มน้อย แต่เนื้อหาเข้าใจว่าเป็นเรื่องของชนกลุ่มน้อยเท่านั้น ไม่รวมชาวเขาด้วย

สรุป

การศึกษานี้ได้รวบรวมความรู้และสรุปประเด็นต่าง ๆ ไว้อย่างกว้างขวางมากแต่ยังเป็นเพียงการศึกษาเบื้องต้น ควรกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนขึ้น แยกแยะวิธีการศึกษาแต่ละตอนให้ชัดเจนขึ้น แยกผลการศึกษา วิจาร์ณ และสรุปออกจากกัน ควรนำเสนอขนาดประชากรที่ศึกษาในแต่ละเรื่องให้ชัดเจน และทบทวนการตีความข้อมูล

NAME : Ms Kritaya Archavanitkul

DATE OF BIRTH : September 2, 1949

PLACE OF BIRTH : Bangkok, Thailand

ADDRESS Residence : 656/373 Soi Wimolsarakit
Jarunsanitwong Road (44)
Bangkok 10700
Phone 66 2 424 7019

Office : Institute for Population and Social Research,
Mahidol University at Salaya,
Puttamonthon 4 Road, Nakhonpathom 73170
Phone : 66 2 441-9976-7 ext 218, 220
Fax : (66-2) 441-9333
E-mail: prkac@mahidol.ac.th

UNDERGRADUATE WORK

1969-1972 B.Sc (Education) Chiangmai University
1974-1977 B.A. (Journalism) Thammasat University

POST GRADUATE TRAINING

1974-1976 M.Ed. (Social Psychology) Srinakharinwirot University
Thesis Topic: *'Knowledge and Attitude of Thai Youth
Towards Socialist Economy'*

1984-1985 Grad Dip in Demography The Australian National University

1986-1989 Ph.D. in Demography The Australian National University
Thesis Topic: *'Migration to Rural Towns in Thailand'*

ADDITIONAL TRAINING

1983 Certificate of the three-month course on *'Slum Upgrading Program'*
Organised by National Housing Authority of Thailand.

1993 Certificate of the three-week summer course on
'International Cooperative Human Rights Training Program'
at University of Sherbrooke, Quebec, Canada,
Organised by Canadian Human Rights Foundation.

SCHOLARSHIPS

1975 Graduate Student Scholarship. Srinakharinwirot University

1984 - 1989 Full scholarship from International Development Program (IDP),
Australian Government to study for a doctoral degree at
Australian National University

AWARD

1996 Public Health Heroes Award, from University of California at Berkeley, USA

PRESENT POSITION

Assistant Professor: Institute for Population and Social Research (IPSR)

SELECTED ACTIVITIES

- 1991-1992 Deputy Director for Institutional Development of IPSR.
1990-1993 Chairperson, M.A. Program in Population and Social Research, IPSR.
1989-1993 Editor, Population and Development Newsletter.
1992-1994 Co-ordinator, Mahidol University Hotline Centre.
1994-1995 Committee Member, Thai Grassroots Women's Forum for World Conference on Women in Beijing, 1995.
1994-1995 A Convenor of the two Seminar Series on '*Transnational Migration of Thailand*', supported by Thailand Research Fund.
1994-1995 A Convenor of the two Seminar Series on '*Setting a New Agenda for Family Planning Services and Sex Education: A Solution for Unwanted Pregnancy*' supported by United Nations Fund for Population Activities.
1991-1996 Committee Member, Task Force to End Child Sexploitation in Thailand (TESCT), A Thai NGO.
1989-present Committee Member, Foundation for Women, A Thai NGO.
1994-present Committee Member, Women's Health Advocacy Network (WHAN), supported by Health Systems Research Institute.
1994-present Project Committee and Editorial Team, Translation/Adaptation Project '*The New Our Bodies, Our Selves*', supported by Ford Foundation.
1996-present Committee Member, PhD Program in Demography, IPSR.

CURRENT RESEARCH ACTIVITY

- 1995-1997 *Project Director and Co-ordinator of Research Program*
'Policy Options for Importation of Foreign Labour into Thailand: A Study of Interest Parties, Law Inventory, and Analysis of State Management Systems'.
Supported by Thailand Research Fund.
1996-1997 *Chairperson of the Task Force on Research and Development Program on Civil society*, Supported by Thailand Research Fund.
1996-1997 *Principal Investigator*
'Combating the Trafficking in Children and their Exploitation in Prostitution and other Intolerable Forms of Child Labour in Mae Khong Basin Countries'
Supported by International Labour Organization (ILO).
1996-1997 *Principal Investigator*
'Situation in Myanmar and Its Impact of Illegal Migrant Workers to Thailand'
Supported by IPSR.

SELECTED RESEARCH EXPERIENCE

- 1994-1995 *Principal Investigator*
'Thai Male Teenagers and the Buying of Sex: A Pilot Study for the Possibility of Setting New Social Values'.
Supported by Women's Studies Centre of Chiangmai University.
1992-1994 *Principal Investigator*
'National Migration Survey of Thailand'.
Supported by International Development Research Centre of Canada.

1992-1994 *Principal Investigator*

'Impacts of Modernisation and Urbanisation in Bangkok:

An Integrative Ecological and Biosocial Study'

Supported by International Development Research Centre of Canada.

1993-1994 *Principal Investigator*

'The May 1992 Incident in Thailand'

Supported by John Murck Fund Foundation through

Human Rights Watch/Asia.

CONSULTANCY EXPERIENCE

1992-1994 *Advisory Committee and Committee Member in Core Group*

'International Migration and Traffic in Women in Thailand':

An Operational Research Project'

Conducted by Foundation for Women, a Thai NGO

Supported by The Government of Netherlands.

1992-1995 *Consultant*

'Research on Population Dynamics for Integrative National Population

Policy Appropriate to Vietnam's Seven Regional Conditions'

Conducted by National Assembly of Vietnam,

Supported by International Development Research Centre of Canada.

1994-1996 *Consultant*

'Research on Production, Reproduction, and Family Well-being'

Conducted by Three Women Research Institutions in Hanoi.

Supported by The Population Council.

SELECTED PUBLICATIONS

In 1997:

Kritaya Archavanitkul and Suporn Chunhavuttiyanont (1997). **Fact Findings of the 1992 Bloody May: An analysis of Testimonies from Civilians.** A core paper for the 5 Years Anniversary Book of the May Event. Committee of the Heroes' Relatives. Bangkok: Kledthai.

Kritaya Archavanitkul and others (1997). **A Synthesis on Policy Options for Importation of Foreign Labour into Thailand: A Study of Interest Parties, Law Inventory, and State Management Systems.** A Research Paper Submitted to Thailand A Research Fund. Institute for Population and Social Research, Mahidol University. (in Thai)

Kritaya Archavanitkul and Pornsuk Koetsawang (1997). **A Passage of Women Workers from Neighbouring Countries to Sex Trade in Thailand.** A Research Paper Submitted to Thailand Research Fund. Institute for Population and Social Research, Mahidol University. (in Thai).

Kritaya Archavanitkul and Pornsuk Koetsawang (1997). **Status of Hilltribe People and Minorities in Thailand.** A Research Paper Submitted to Thailand Research Fund. Institute for Population and Social Research, Mahidol University. (in Thai).

Kritaya Archavanitkul, Wanna Jarusomboon, and Unchalee Warangrat (1997). **Complexities and Confusion of Transnational Population in Thailand.** A Research Paper Submitted to Thailand Research Fund. Institute for Population and Social Research, Mahidol University. (in Thai).

Kritaya Archavanitkul and others (1997). **A Fertility, Morbidity, and Mortality of Illegal Migrant Workers and their Impacts on Health Policy.** A Research Paper Submitted to Thailand Research Fund. Institute for Population and Social Research, Mahidol University. (in Thai).

Pornsuk Koetsawang and Kritaya Archavanitkul (1997). **Human Rights Violation in Myanmar: from Refugees to Migrant Workers in Thailand.** A Research Paper Submitted to Thailand Research Fund. Institute for Population and Social Research, Mahidol University. (in Thai).

Lindy Williams, Kritaya Archavanitkul, and Napaporn Havanon (forthcoming 1997). *'The effect of gender, family size, poverty on continuation to secondary school in rural Thailand'*. **Journal of Rural Sociology.** (in English).

In 1996:

Kritaya Archavanitkul (1996). *'Gender Equality: Mission Not to Be Refused in Development in Education Development: A Passage to Transfer of Learning and Development.* Napaporn Havanon, editor. pp: 57-74. Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. (in Thai).

Kritaya Archavanitkul (1996). *'Between the Paradigm Lines...Women's Studies and Demography'* in **Thai Population at Sixty Millions: Perspectives on Situation, Policy and Development.** Orathai Art-am, editor. pp: 257-278. Nakhonpathom: Institute for Population and Social Research. Mahidol University. (in Thai).

Kritaya Archavanitkul (1996) **Violence Against Women: Covered, Disclosed, and Silent Dangers on Every Path of Women's Life.** A paper presented in the National Seminar on *'Reconstructing A New Paradigm on Women's Health'*, organised by Women's Health Advocacy Network, Health Research Policy Centre, Mahidol University. June 13-14. (in Thai).

Kritaya Archavanitkul and Pimpawan Boonmongkol (1996). **Reconstructing A New Paradigm on Women's Health.** A paper presented in the National Seminar on *'Reconstructing A New Paradigm on Women's Health'*, organised by Women's Health Advocacy Network, Health Research Policy Centre, Mahidol University. June 13-14. (in Thai).

Sureeporn Punpuing Kritaya Archavanitkul (1996). *'The Situation of Overseas Thai Workers: Past and Present'*. in **Movement of People within and from the East and Southeast Asian Countries** Carunia Mulya Firdausy, editor, pp: 67-80. Jakarta: Indonesian Institute of Science. (in English).

In 1995:

Kritaya Archavanitkul (1995). **Pregnancy and Abortion in the Context of Sexuality and Sex Education.** A paper presented in the National Seminar on *'Unwanted Pregnancies: Challenges for Health Services'*, Organised by Graduate School, Srinakharinwirot University and IPSR, December 7. (in Thai).

Kritaya Archavanitkul (1995). **An Overview of Transnational Population of Thailand.** Paper presented in the Seminar on *'Research on Transnational Migration of Thailand: Policy, Patterns and Impacts'*, Organised by IPSR, January 10, 1995. (in Thai).

Kritaya Archavanitkul, Editor (1995). **Khieng Rang Sang Phandin (Together We Built up Our Land)**. Bangkok: Gender Press. (in Thai).

Kritaya Archavanitkul and Varaporn Chamsanit (1995). **Thai Male Teenagers and the Buying of Sex: A Pilot Study for the Possibility of Setting New Social Values**. Chiangmai: Women's Studies Centre of Chiangmai University. (in Thai).

Kritaya Archavanitkul, Kusun Soonthornhdhada, and Orathai Ard-am, Editors (1995). **Proceedings on Population Quality in the Next Decade**. Publication No. 188. Institute for Population and Social Research. Mahidol University. (in Thai).

Aphichat Chamratrithirong, Kritaya Archavanitkul, Kerry Richter, Philip Guest, Varachai Thongthai, Wathinee Boonchalaksi, Panee Vong-ek, and Nittaya Piriathamwong, (1995). **National Migration Survey of Thailand**. Nakhonpathom: Institute for Population and Social Research. Mahidol University. (in English).

In 1994:

Kritaya Archavanitkul (1994). **A Documentary Assessment on Female Labour Migration and Traffic in Women in Thailand**. A special study for a research and action project on '*International Migration and Traffic in Women in Thailand*', submitted to Foundation for Women. (in Thai).

Kritaya Archavanitkul (1994). **Women and Unwanted Pregnancy: Our Bodies Our Rights**. A paper presented in the Seminar on 'The Crisis of Abortion: Concepts and Social Sciences Research Perspectives', Organised by Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University. Royal City Hotel, June 27, 1994. (in Thai).

Kritaya Archavanitkul (1994). '*Population Policy and Women's Reproductive Rights*'. in **On A Folk-Way: Abortion Discourse from Feminist Perspectives**. Bangkok: Gender Press. (in Thai).

Kritaya Archavanitkul (1994). **An Analysis of Trafficking of Girls and Child Prostitution Policy in Thailand**. A paper presented in the Regional Consultation on '*Stop Trafficking Children for Sexual Purposes*', Organised by ECPAT Taiwan National Committee, Taipei, June 1-3, 1994. (in English).

Kritaya Archavanitkul (1994). '*An Analysis of Trafficking of Girls in the Past Decade under Policy to Stop Child Prostitution of Thai State*' in **NICS Prostitution Free Zone**. Chanya Sethaput and Supanee Veipongsa, pp: 229-267. Nakhonpathom: Institute for Population and Social Research, Mahidol University. (in Thai).

Kritaya Archavanitkul and Philip Guest (1994). '*Migration and the commercial sex sector in Thailand*'. **Health Transition Review**, Supplement to Volume 4:273-295. (in English)

Varaporn Chamsanit and Kritaya Archavanitkul (1994). **Male Clients of the Sex Trade in Thailand: A Pilot Study of Male Teenagers' Buying Sex**. Paper presented in the 6th Northwest Regional Consortium for Southeast Asian Studies Conference on '*South East Asia and the New Economic Order*', University of Washington, Seattle, November 4-6, 1994 (in English).

In 1993:

Kritaya Archavanitkul and Napaporn Havanon (1993). *'Situation, opportunities and problems encountered by young girls in Thai society'*. in **Qualitative Methods for Population and Health Research**, Bencha Yoddumner-Attig and others, editors, pp.293-310. Nakhonpathom: Institute for Population and Social Research, Mahidol University. (in English).

Kritaya Archavanitkul, Lindy Williams and Napaporn Havanon (1993). **Sending Girls or Boys to School: What are Rural Parents' Choices?** Paper presented in Seminar on '*Reflections from the Grassroots: Issues and Options for Increasing Educational Opportunity*', Bangkok, September 10. (in Thai).

Kritaya Archavanitkul, Anuchat Pongsomlee and Suporn Chunhavuttiyanon (1993). **Disappeared, Dead and Injured: The Reflections of Human Rights Violation in Thailand**. A fact-finding report published for an anniversary of the May 1992 Incident, IPSR Publication No. 167. (in Thai).

Kritaya Archavanitkul, Anuchat Pongsomlee and Suporn Chunhavuttiyanon (1993). **Political Disharmony in Thai Society: A Lesson from the May 1922 Incident**. A paper presented in the 22nd International Conference for world Peace on '*Unity for Asian Progress in the 21st Century*', at Imperial Queen Park Hotel, Bangkok, December 1-5. (in English).

Kritaya Archavanitkul and others (1993). *'Quality of life of people in capital city and environmental problems in Bangkok'* in **Proceeding on Bangkok Studies in R.D. 211: Direction and Research Network**, pp. 47-112. IPSR Publication No.170. (in Thai).

Kritaya Archavanitkul, Aphichat Chamrathirong, Philip Guest and Kerry Richter (1993). **Source of Data on Migration and Urbanization in Thailand: Reflections on Data Collection Techniques, Definitions and Results**. Paper presented at Workshop on 'Migration and Urbanization Policy in Thailand', Bangkok, 17 April (in English).

In 1992:

Kritaya Archavanitkul, Wathinee Boonchalaksi, Aphichat Chamrathirong, Nittaya Piriathamwong, Anthony Pramualratana, Kerry Richter, and Varachai Thongthai (1992). *'Parental expectation and experience of support from children in old age and its relationship with fertility'* **Journal of the National Research Council of Thailand**. Part II: Social Science, Vol.24(1):1-30. (in English).

Kritaya Archavanitkul (1992). *'Migration to Rural Sanitary Districts in Thailand'* **Journal of Demography**. Vol.8(2):67-89. (in Thai)

Kritaya Archavanitkul (1992). **Human Rights and Ethical Considerations for Women's Reproductive Rights**. Paper prepared for the Workshop on '*Research Methodology in Family Planning, Sexual Behaviour and Reproductive Health*', Nakornpathom, November 5-25. (in English).

Kritaya Archavanitkul (1992). **Issues and Problems Affecting Women's Health and Reproductive Rights in South East Asia**. An Opening Speech presented in International Symposium on '*Women and Health*', Hanoi, 13 to 16 April (in English).

In 1990 and before:

- Kritaya Archavanitkul and Anthony Pramualratana (1990). **Factors Affecting Women's Health in Thailand**. Paper presented in the Workshop on Women's Health in Southeast Asia, Jakarta, October 29-31. (in English).
- Khaunsoung Atipho, Kritaya Archavanitkul, and others (1990). *'Bangkok in 1990'*, **Sarakhadee (Feature Magazine)**, March, Page 70-118. (in Thai).
- Kritaya Archavanitkul (1988). **Migration and Urbanisation in Thailand, 1980: The Urban-Rural Continuum Analysis**. IPSR Publication No. 122. Institute for Population and Social Research. Mahidol University. (in English).
- Kritaya Archavanitkul (translator). (1987). *'New reproductive technologies: women are gaining or losing'* **Friends of Women Magazine**. Vol 4(2) 16-27. (translating from *'A Child at any price? An overview of issues in the use of new reproductive technologies and the threat to women'* by Robyn Rowland in **Women's Studies International Forum**. Vol 8(6): 539-546, 1985).
- Kritaya Archavanitkul (1986). **Women and Population Policy**. Paper presented in the Seminar on Women and Family Planning at Chulalongkorn University. 26 December. (in Thai).
- Yothin Sawangdee, Kritaya Archavanitkul and Aphichat Chamratrithirong (1986). **Poverty in The Northeast Thailand, Where is The Way Out?: A Focus Group Study**. Institute for Population and Social Research. Mahidol University. (in Thai).
- Kritaya Archavanitkul (1983). *'Human Relationships'* in **Source Book for Training Personnel in Drug Store Vol I**. Page 141-158. Ministry of Public Health. (in Thai).
- Kritaya Archavanitkul, Napaporn Havanon, and Sivaporn Pokpong. (1982). **46 Slums: An Evaluation of Bangkok Metropolis Slum Improvement Project**. Mahidol University. (in Thai).
- Bencha Yoddumnern, Chanya Sethaput, and Kritaya Archavanitkul (Editors). (1980). **Theory and Study on Medical Sociology and Anthropology**. Second Edition. Bangkok: Odean Store. (in Thai).
-